

brand equity models, and logical-structural modelling to adapt branding stages to the specific requirements of a regulated critical-infrastructure operator. The study shows that, in gas distribution, brand strength is expressed primarily through predictable procedures and reliable interaction at customer touchpoints rather than through competitive choice. The paper systematises trust-forming brand components: service standards in key channels (service centres, call centres, online customer accounts), transparency in procedures and billing, consistent communication (including crisis messaging), and digital solutions supported by reputational assurances of safety and reliability. Trust is measured by indicators such as the share of requests handled through official channels, uptake of digital services, repeat/conflict requests, compliance with response times, and reputation stability during crisis periods. These indicators are integrated into a staged branding framework aimed at ongoing service and communication improvement, enabling the operator to reduce uncertainty and interaction risks under consumer market volatility.

Keywords: brand; gas distribution network operator; brand concept; consumer trust; customer experience; digital services; reputational resilience; regulated infrastructure service.

Стаття надійшла до редакції / Received 05.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 15.11.2025

Бібліографічний опис статті:

Павлова О.М., Павлов К.В., Мохнюк А.М., Самоїленко Б.В., Жовковська Т.Т. Формування бренду оператора газорозподільної мережі в умовах нестабільності споживчого сектору: підходи, елементи, етапи та вплив на довіру споживачів. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 6. С. 138-145.

Pavlova O., Pavlov K., Mokhniuk A., Samoilenko B., Zhovkovska T. Brand formation of a gas distribution network operator under consumer market volatility: approaches, components, stages, and effects on consumer trust. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 6, pp. 138-145.

УДК: 338.45:502; JEL classification: Q55, O31, K32, L51

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-6-32>

МАЙСТРЕНКО Ольга Валентинівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри креативного менеджменту та дизайну, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0002-8007-3191>

ЛАРИНА Тетяна Федорівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та бізнесу, Державний біотехнологічний університет, <https://orcid.org/0000-0003-3149-8430>

КОРНІЄЦЬКИЙ Олександр Владиславович, доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії економіки та маркетингу інновацій, Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України, <https://orcid.org/0000-0001-9668-2621>

ПОТЕНЦІЙНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА «ЗЕЛЕНОЇ» КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Майстренко О. В., Ларіна Т. Ф., Корнієцький О. В. Потенційні напрями удосконалення інституційного середовища «зеленої» конкурентоспроможності підприємств в Україні в забезпеченні сталого розвитку міських та сільських територій.

Статтю присвячено обґрунтуванню теоретичних положень та розробленню напрямів удосконалення інституційного середовища формування «зеленої» конкурентоспроможності підприємств з урахуванням особливостей розвитку міських та сільських територій. Актуальність теми дослідження зумовлена загостренням глобальної конкуренції, посиленням екологічних вимог до бізнесу, необхідністю адаптації національної економіки до стандартів Європейського зеленого курсу, а також потребою відновлення економіки України на засадах сталого розвитку. Розглянуто сутність інституційного середовища формування конкурентоспроможності підприємств та визначено його складові, що включають нормативно-правове забезпечення, державні інституції, фінансово-кредитні структури, інституції розвитку підприємництва, інноваційну інфраструктуру та неформальні інститути. Охарактеризовано роль держави у формуванні інституційних умов екологічної модернізації економіки та стимулювання впровадження «зелених» інновацій підприємствами. Обґрунтовано вплив стратегічних орієнтирів Європейського зеленого курсу на трансформацію інституційного середовища та формування нових вимог до конкурентоспроможності підприємств. Встановлено, що інституційне середовище формування «зеленої» конкурентоспроможності має просторово диференційований характер, що проявляється у відмінностях умов функціонування підприємств у міських та сільських територіях. Визначено, що у міських територіях формуються більш сприятливі умови для впровадження «зелених» інновацій за рахунок концентрації інфраструктури та фінансових ресурсів, тоді як у сільських територіях процеси зеленої трансформації потребують посиленого інституційного та фінансового супроводу. Обґрунтовано напрями удосконалення інституційного середовища, імплементація яких сприятиме активізації зеленої трансформації економіки, підвищенню інвестиційної привабливості підприємств та забезпеченню збалансованого розвитку міських і сільських територій.

Ключові слова: інституційне середовище, зелена конкурентоспроможність, зелена економіка, сталий розвиток, зелені інновації; державне регулювання, міські території, сільські території.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Посилення глобальної конкуренції, трансформація моделей економічного розвитку та зростання екологічних викликів зумовлюють необхідність переходу підприємств до нової парадигми забезпечення конкурентоспроможності, яка ґрунтується на принципах сталого розвитку, декарбонізації та ресурсоефективності. Новий тип конкурентоспроможності формується шляхом доповнення традиційних факторів конкурентних переваг екологічними характеристиками виробництва, які визначають здатність суб'єктів господарювання створювати додану вартість із мінімальним негативним впливом на навколишнє середовище та з урахуванням довгострокових екологічних і соціально-економічних пріоритетів розвитку.

Забезпечення «зеленої» конкурентоспроможності значною мірою залежить від якості інституційного середовища, яке визначає правила функціонування бізнесу, стимулює екологічну модернізацію виробництва та забезпечує доступ до фінансових, інноваційних і технологічних ресурсів.

У контексті формування «зеленої» конкурентоспроможності підприємств доцільно враховувати

просторову специфіку функціонування економіки, зокрема відмінності між міськими та сільськими територіями. Рівень розвитку інфраструктури, доступ до фінансових ресурсів, інноваційного середовища та інституцій підтримки істотно диференціюються залежно від типу території, що зумовлює нерівномірність впровадження екологічно орієнтованих практик господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування інституційного середовища широко досліджуються у науковій літературі. Зокрема, Маслов А. О. [1] розглядає його як сукупність базисних, підтримуючих та «інституцій впливу», тоді як Височин І.В., Блаженко С.Л. [2] акцентують на ролі державного регулювання, ринкової інфраструктури та податкових умов у забезпеченні конкурентоспроможності. Чернодід І.С. [3] підкреслює значення інституціонального інструментарію через взаємодію економічних і соціальних інститутів, а Стаднюк В. та співавтори [4] - вплив інституційних факторів на розвиток підприємств, територій і національної економіки. Сімків Л.Є., Чорний П.П. [5] обґрунтовують роль інституційних механізмів трансформації підприємств, тоді як Грищенко А.А.

[6] розкриває значення інституційних змін на різних рівнях соціально-економічної системи.

У контексті «зеленої» конкурентоспроможності Сурков В. [7] наголошує на ключовій ролі держави у формуванні інституційного середовища екологічного розвитку, а Глуценко А.М. [9] та Бонгар А., Торес Ф. [10] відзначають значення інструментів Європейського зеленого курсу у стимулюванні впровадження зелених інновацій та підвищенні конкурентоспроможності підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розроблення напрямів удосконалення інституційного середовища формування «зеленої» конкурентоспроможності підприємств в умовах європейської інтеграції та трансформації економіки України з урахуванням територіальної диференціації умов функціонування міських та сільських територій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Загострення глобальної конкуренції, структурних змін світової економіки та посилення стандартів екологічної відповідальності бізнесу формують нові вимоги до інституційного середовища, яке набуває ключового значення у формуванні конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Для України, яка одночасно стикається з викликами воєнного періоду та реалізує стратегічний курс на європейську інтеграцію, удосконалення інституційних механізмів формує передумови відновлення, модернізації економіки та інтеграції національного бізнесу до європейського економічного простору.

Інституційне забезпечення управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання охоплює сукупність формальних та неформальних інститутів, які створюють умови для ефективної діяльності суб'єктів господарювання та формування їхніх конкурентних переваг. Більшість науковців до них відносять: систему нормативно-правового забезпечення, державні інституції та органи регулювання, політичні соціально-культурні інститути, економічні та інформаційно-цифрові інститути [1-4]. Значна частина вчених надає перевагу методичному підходу до реалізації складових інституційного середовища через дію його відповідних механізмів: регуляторних, фінансових, інноваційних, соціальних, інформаційних тощо [1, 5, 6].

Фундаментом інституційного середовища за будь-якої архітектурної його побудови постає нормативно-правове забезпечення. В Україні серед законодавчих активів, що регламентують питання конкуренції, базовими є: Закон «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про публічні закупівлі», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва», «Про енергоефективність», Господарський кодекс України. У контексті екологічних трансформацій економіки України визначальну роль відіграють: Концепція зеленого енергетичного переходу до 2050 року, Енергетична стратегія України до 2050 року, Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року, Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, Національна економічна стратегія України до 2030 року. Вони визначають порядок та характер дії всіх інших складових інституційного середовища, які включають:

1) державні інституції та регулюючі органи - органи державної влади та регуляторні структури, які формують та реалізують економічну, інноваційну, промислово, інвестиційну та конкурентну політику держави;

2) інституції розвитку та підтримки бізнесу і підприємництва - фонди підтримки підприємництва, інноваційні фонди, агенції регіонального розвитку, бізнес-інкубатори, технологічні парки, кластери, центри трансферу технологій;

3) фінансово-кредитні інститути - банки, інвестиційні фонди, венчурні фонди, кредитні та гарантійні

установи, які забезпечують доступ підприємств до фінансових ресурсів, необхідних для інноваційної діяльності, модернізації виробництва та «зелених» трансформацій»

4) інститути знань та інноваційної інфраструктури - ЗВО, науково-дослідні установи, інноваційні центри, наукові парки та інші структури, які забезпечують генерацію знань, розвиток людського капіталу та поширення інновацій;

5) неформальні національні інституції - забезпечують розвиток соціальної відповідальності, ділової етики, традицій, норм бізнес-поведінки, довіри у суспільстві, які у сукупності формують морально-етичний базис конкурентоспроможності.

Прийняття стратегічного курсу «Green Deal» у країнах ЄС зумовило системну трансформацію та доповнення існуючих інституційних механізмів забезпечення його реалізації. Основними з них є нормативно-правове регулювання кліматичної політики, ринкові інструменти карбонового ціноутворення, механізми екологічного регулювання міжнародної торгівлі, систему фінансової підтримки зеленої трансформації, інструменти сталого фінансування та розвиток інноваційної інфраструктури, механізми партнерства. Сукупність цих інституційних важелів формує системну модель управління екологічною модернізацією економіки, стимулює впровадження зелених інновацій та створює передумови підвищення довгострокової конкурентоспроможності європейських підприємств. Основу нової «зеленої» інституційної архітектури європейських країн становить Європейське кліматичне право (European Climate Law). Не менш важливе значення має пакет законодавчих ініціатив «Fit for 55», який реформує енергетичну, транспортну, промислову та податкову політику ЄС з метою прискорення декарбонізації економіки. Ключовими механізмами забезпечення дії цих законодавчих ініціатив є: система торгівлі квотами на викиди CO₂, механізми екологічного регулювання міжнародної торгівлі (Carbon Border Adjustment Mechanism - механізм вуглецевого регулювання імпорту), фінансові інституційні інструменти для стимулювання інвестицій у зелену економіку (Інноваційний фонд, Фонд модернізації), механізми сталого фінансування та ESG-регулювання господарської діяльності (EU Taxonom, CSRD, інноваційні та цифрові механізми структурної модернізації промисловості та формування нових зелених ринків (Digital Product Passport) та інші [9].

Україна, як учасник загального європейського товариства у контексті «зеленого» переходу, є реципієнтом багатьох програм фінансової підтримки, серед яких ключовими постають: Ukraine Facility (близько 50 млрд євро на період 2024-2027 роки), EU4Green Recovery East, Horizon Europe, Green Deal Ukraine (програма інтеграції України до кліматичної та енергетичної політики ЄС), Green Recovery Programme for Ukraine, (зелена відбудова територій - близько 1 трлн євро), Global Cleantech Innovation Programme (підтримка чистих технологій та кліматичних інновацій), EU4Innovation East (підтримка інноваційних стартапів). Серед ключових фінансових інституцій підтримки - Комісія ЄС, ЄІВ, ЄБРР.

Формування інституційного середовища «зеленої» конкурентоспроможності підприємств відбувається не лише під впливом загальнонаціональних регуляторних та економічних чинників, але й визначається просторовими особливостями розвитку економіки. У цьому контексті принципового значення набуває врахування відмінностей між міськими та сільськими територіями, які формують специфічні умови функціонування суб'єктів господарювання, доступу до ресурсів, інституцій підтримки та можливостей впровадження екологічно орієнтованих інновацій.

У межах міських територій інституційне середовище характеризується більш високим рівнем концентрації фінансових, інноваційних та інформаційних ресурсів, розвинутою інфраструктурою, наявністю інноваційних кластерів, науково-дослідних установ і центрів трансферу технологій. Це створює сприятливі умови для впровадження «зелених» інновацій, розвитку ESG-підходів, цифрових рішень у сфері екологічного управління та формування нових моделей конкурентоспроможності, орієнтованих на ресурсоефективність і декарбонізацію. Натомість у сільських територіях інституційне середовище має іншу конфігурацію, що зумовлена нижчим рівнем інфраструктурного забезпечення, обмеженим доступом до фінансових ресурсів і інноваційної інфраструктури, але водночас характеризується значним природно-ресурсним потенціалом. У таких умовах формування «зеленої» конкурентоспроможності пов'язане із розвитком екологічно орієнтованого аграрного виробництва, впровадженням біоенергетичних технологій, раціональним використанням природних ресурсів та потребує більш активної ролі держави у створенні інституцій підтримки, стимулюванні інвестицій та розвитку локальних економічних систем.

Держава виступає ключовим суб'єктом формування умов для розвитку «зеленої» конкурентоспроможності підприємств, оскільки забезпечує створення інституційної бази для впровадження екологічно орієнтованих моделей економічної діяльності [7]. Важливе значення має розроблення державних програм стимулювання ресурсоефективності, енергоощадності, впровадження чистих технологій, розвиток інституційної інфраструктури підтримки підприємств та механізмів фінансової підтримки «зелених» інвестицій, а також формування попиту на екологічно орієнтовану

продукцію через механізми публічних закупівель, екологічної сертифікації та стандартизації виробництва.

Прийняття стратегічного курсу «Green Deal» у країнах ЄС зумовило системну трансформацію та доповнення існуючих інституційних механізмів забезпечення його реалізації. Основними з них є нормативно-правове регулювання кліматичної політики, ринкові інструменти карбонового ціноутворення, механізми екологічного регулювання міжнародної торгівлі, систему фінансової підтримки зеленої трансформації, інструменти сталого фінансування та розвиток інноваційної інфраструктури, механізми партнерства. Сукупність цих інституційних важелів формує системну модель управління екологічною модернізацією економіки, стимулює впровадження зелених інновацій та створює передумови підвищення довгострокової конкурентоспроможності європейських підприємств (табл. 1).

Основа нової «зеленої» інституційної архітектури європейських країн становить Європейське кліматичне право (European Climate Law) [8]. Не менш важливе значення має пакет законодавчих ініціатив «Fit for 55», який реформує енергетичну, транспортну, промислову та податкову політику ЄС з метою прискорення декарбонізації економіки. Ключовими механізмами забезпечення дії цих законодавчих ініціатив є: система торгівлі квотами на викиди CO₂, механізми екологічного регулювання міжнародної торгівлі (Carbon Border Adjustment Mechanism - механізм вуглецевого регулювання імпорту), фінансові інституційні інструменти для стимулювання інвестицій у зелену економіку (Інноваційний фонд, Фонд модернізації), механізми сталого фінансування та ESG-регулювання господарської діяльності (EU Taxonomy, CSRD, інноваційні та цифрові механізми структурної модернізації промисловості та формування нових зелених ринків (Digital Product Passport) та інші [9, 10].

Таблиця 1

Інструменти «зеленої» інституційної архітектури ЄС та їх вплив на конкурентоспроможність

Інструмент	Сутність інструменту	Вплив на «зелену» конкурентоспроможність
Європейське кліматичне право		
European Climate Law	Визначає юридично обов'язкову ціль кліматичної нейтральності ЄС до 2050 року та скорочення викидів до 2030 року	Формує довгострокові екологічні вимоги до виробництва, стимулює підприємства впроваджувати низьковуглецеві технології
Пакет законодавчих ініціатив декарбонізації		
Fit for 55	Комплекс реформ енергетичної, транспортної, податкової та промислової політики ЄС	Підвищує вимоги до екологічності продукції та стимулює модернізацію виробництва
Ринкові механізми скорочення викидів		
EU ETS (система торгівлі квотами на викиди CO ₂)	Встановлює ліміти на викиди та дозволяє торгівлю квотами між підприємствами	Стимулює зниження вуглецевої інтенсивності виробництва та підвищує ресурсну ефективність
Механізми регулювання міжнародної торгівлі		
Carbon Border Adjustment Mechanism	Вуглецеве коригування імпорту залежно від рівня викидів у країні виробництва	Мотивує підприємства знижувати вуглецевий слід продукції для збереження доступу до ринку ЄС
Фінансові інструменти зеленої трансформації		
Innovation Fund	Фінансування інноваційних низьковуглецевих технологій	Підтримує впровадження зелених інновацій та підвищує технологічну конкурентоспроможність
Фінансові механізми модернізації		
Modernisation Fund	Інвестиційна підтримка модернізації енергетики та промисловості	Забезпечує оновлення виробничих потужностей і підвищення енергоефективності
Механізми сталого фінансування		
EU Taxonomy	Класифікація видів діяльності за критеріями екологічної сталості	Полегшує доступ підприємств до зелених інвестицій та фінансування
ESG-регулювання корпоративної звітності		
CSRD	Вимоги до розкриття інформації щодо ESG-показників	Підвищує прозорість діяльності та стимулює екологічну модернізацію
Цифрові інструменти зеленої трансформації		
Digital Product Passport	Цифровий паспорт продукції з інформацією про її екологічні характеристики	Сприяє формуванню нових зелених ринків і підвищує конкурентоспроможність екологічної продукції
Комплексні механізми зеленої трансформації		
ESG-фінансування та	Інструменти стимулювання відповідального інвестування	Формують довгострокові конкурентні переваги підприємств на засадах сталого розвитку

Джерело: систематизовано автором.

Важливо враховувати, що вплив зазначених інструментів є неоднорідним у просторовому вимірі: у міських територіях вони більш ефективно реалізуються

завдяки високому рівню концентрації фінансових ресурсів, інноваційної інфраструктури та інституційної спроможності, тоді як у сільських територіях їх

впровадження обмежується інфраструктурними та фінансовими бар'єрами, що потребує адаптації відповідних механізмів до специфіки локального розвитку.

У зв'язку вищезазначеним, удосконалення інституційного середовища формування «зеленої» конкурентоспроможності підприємств в Україні потребує системної перебудови, а саме:

1. *Удосконалення нормативно-правового забезпечення зеленої трансформації економіки.* В рамках даного напрямку передбачається гармонізація національного законодавства з європейськими екологічними стандартами та вимогами низьковуглецевого розвитку через адаптацію нормативно-правових актів до принципів декарбонізації, циркулярної економіки, сталого виробництва та споживання. При цьому слід зазначити, що формування нормативно-правової бази має враховувати територіальну специфіку розвитку економіки, оскільки умови впровадження екологічних стандартів, рівень доступу до ресурсів та інституційна спроможність суттєво відрізняються між міськими та сільськими територіями.

2. *Посилення економічних стимулів розвитку «зеленої» конкурентоспроможності підприємств.* Даний напрям передбачає впровадження системи фінансово-економічних інструментів: податкових пільг для впровадження ресурсоефективних технологій, державних субсидій на модернізацію виробництва, зелених кредитів, гарантійних механізмів для інвестицій у декарбонізацію, а також розвиток ринку зелених облігацій. Важливим є розуміння, що ефективність застосування економічних стимулів суттєво залежить від територіальних умов функціонування суб'єктів господарювання, оскільки у міських територіях вони переважно спрямовані на підтримку інноваційних та технологічно орієнтованих проектів, тоді як у сільських територіях потребують адаптації до специфіки аграрного виробництва, розвитку локальних ринків та забезпечення доступу до фінансових ресурсів для малих форм господарювання.

3. *Розвиток інституцій підтримки зеленої трансформації підприємств.* В рамках цього напрямку необхідно формувати агентства розвитку, центри підтримки підприємництва, кластери зеленої економіки, інноваційні хаби, центри трансферу технологій та платформи державно-приватного партнерства. Розвиток інституцій підтримки має здійснюватися з урахуванням територіальної диференціації, оскільки у міських територіях такі інституції формуються переважно на базі інноваційних кластерів, наукових центрів і бізнес-екосистем, тоді як у сільських територіях ключового значення набуває створення локальних центрів розвитку, агенцій підтримки підприємництва, кооперативних об'єднань та механізмів залучення громад до реалізації проектів зеленої трансформації.

4. *Розвиток інститутів зеленого фінансування.* Тут удосконалення інституційного середовища потребує створення національної системи зеленого фінансування, що включає механізми підтримки екологічних інвестицій, державні фонди декарбонізації, інструменти змішаного фінансування, програми компенсації відсоткових ставок та розвиток ESG-інвестування. При цьому доступ до інструментів зеленого фінансування є нерівномірним у територіальному розрізі, що зумовлює необхідність розвитку спеціалізованих механізмів підтримки в сільських територіях, включаючи мікрофінансування, кооперативні фінансові інструменти та державні програми стимулювання зелених інвестицій.

5. *Посилення ролі державного регулювання у формуванні зеленої конкурентоспроможності.* Державна політика має бути спрямована на стимулювання екологізації виробництва через механізми екологічного оподаткування, державні закупівлі екологічної продукції, впровадження системи торгівлі викидами, розвитку вуглецевого регулювання та запровадження стандартів екологічної звітності.

6. *Розвиток інститутів знань та інновацій у сфері зеленої економіки.* Тут важлива підтримка наукових досліджень, спрямованих на розроблення ресурсоефективних технологій, розвиток освітніх програм з зеленого менеджменту, створення інноваційних платформ співпраці науки та бізнесу.

7. *Формування інституційної культури екологічної відповідальності бізнесу.* Даний напрям передбачає розвиток неформальних інститутів, зокрема корпоративної соціальної відповідальності, ESG-управління, добровільної екологічної сертифікації, екологічного брендингу та поширення принципів сталого розвитку.

8. *Розвиток цифрових інструментів екологічної модернізації підприємств.* Беззаперечно перспективним напрямом є впровадження цифрових систем моніторингу ресурсоспоживання, платформ управління вуглецевими викидами, цифрових паспортів продукції, систем екологічного аудиту та аналітичних інструментів оцінювання зеленої конкурентоспроможності. Водночас ефективність впровадження цифрових інструментів екологічної модернізації залежить від рівня цифрової інфраструктури та доступу до технологій, які суттєво відрізняються між міськими та сільськими територіями, що зумовлює необхідність розвитку цифрової інклюзії, розширення доступу до інформаційних систем та адаптації цифрових рішень до умов функціонування суб'єктів господарювання у сільській місцевості.

9. *Забезпечення територіально диференційованого підходу до формування інституційного середовища «зеленої» конкурентоспроможності підприємств.* Даний напрям передбачає врахування просторової неоднорідності соціально-економічного розвитку при формуванні державної політики зеленої трансформації. Його реалізація має ґрунтуватися на адаптації інституційних механізмів, фінансових інструментів, програм підтримки та інноваційної інфраструктури до умов функціонування суб'єктів господарювання у міських і сільських територіях.

Реалізація вищевикладених напрямів сприятиме прискоренню зеленої трансформації економіки та підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інституційне забезпечення зеленої конкурентоспроможності охоплює сукупність формальних та неформальних інститутів, які у взаємодії формують регуляторні, фінансові, організаційні та інформаційні механізми підтримки екологічно орієнтованого розвитку підприємств. Важливу роль у формуванні «зеленої» конкурентоспроможності відіграє держава, яка забезпечує нормативно-правове регулювання, створення економічних стимулів, розвиток інституцій підтримки бізнесу та формування інноваційної інфраструктури.

Удосконалення інституційного середовища формування «зеленої» конкурентоспроможності підприємств в Україні потребує комплексного підходу, який має охоплювати гармонізацію нормативно-правового забезпечення з європейськими стандартами, розвиток інституцій підтримки бізнесу, формування системи зеленого фінансування, посилення державного регулювання, розвиток інноваційної інфраструктури та впровадження цифрових інструментів екологічної модернізації підприємств. Важливе значення має також розвиток неформальних інститутів екологічної відповідальності бізнесу та поширення принципів сталого розвитку.

Розвинуто підхід до формування інституційного середовища «зеленої» конкурентоспроможності підприємств шляхом включення територіального виміру, що дозволяє враховувати просторову диференціацію умов функціонування міських і сільських територій. Врахування просторового виміру дозволить підвищити ефективність інституційного забезпечення, зменшити дисбаланси у розвитку економіки та забезпечити більш збалансоване формування «зеленої» конкурентоспроможності підприємств в Україні.

Література.

1. *Маслов А. О.* Інституційні середовища, їх якість та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2023. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.2>.
2. *Височин І. В., Блаженко С. Л.* Інституційні детермінанти конкурентоспроможності підприємств роздрібно торгівлі України. *Ефективна економіка*. 2025. № 8. С. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.21>.
3. *Чорнодід І. С.* Інституціональний інструментарій забезпечення соціальної конкурентоспроможності країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 19. С. 34–38.
4. *Stadnyk V., Sokoliuk G., Matviets O., Goncharuk A.* Institutional Factors of Competitiveness and Development of the National Economy. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2019. Vol. 99. Pp. 376–380. URI: <https://elar.khmmu.edu.ua/handle/123456789/7990>.
5. *Сімків Л. Є., Чорний П. П.* Інституційні механізми трансформації промислових підприємств в умовах інноваційної економіки. *International scientific journal «Grail of Science»*. 2025. № 54. P. 134–141. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.18.07.2025.013>.
6. *Грищенко А. А.* Інституційні трансформації соціально-економічної системи України: монографія. ДУ «Інститут економ. та прогнозування НАН України». Київ, 2015. 344 с.
7. *Суркова В.* Удосконалення інституційного середовища інноваційного розвитку підприємств агросфери. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022, № 6, Том 2. С. 351–356. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-59](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-59).
8. CMW recommendations on European Climate Law amendment. URL: https://carbonmarketwatch.org/publications/cmw-recommendations-on-european-climate-law-amendment/?gad_source=1&gad_campaignid=22946371102&gbraid=0AAAAAq1FW3fnN7G-s_m81gr1QvQ3oZ14&gclid=CjwKCAjw14zPBhAuEiwAP3-Eb3JWLw7Z_1PbKJPHIQ_tZ0tyoaWjWkrKxYRAiKvm-HEXN1s6Kz9sKBoCPRkQAvD_BwE.
9. *Глуценко А. М.* Інституційне забезпечення розвитку «зеленої» економіки: досвід країн ЄС. *Сталій розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). С. 167–172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-23>.
10. *Bongardt A., Torres F.* The European green deal: more than an exit strategy to the pandemic crisis, a building block of a sustainable European economic model. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2021. № 60(1). P. 170–185. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcms.13264>.

References.

1. *Maslov, A. O.* (2023). Instytutsiini seredovyshcha, yikh yakist ta perspektyvy rozvytku [Institutional environments, their quality and development prospects]. *Efektynna Ekonomika*, no. 6. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.2>.
2. *Vysochyn, I. V., & Blazhenko, S. L.* (2025). Instytutsiini determinanty konkurentospromozhnosti pidpriemstv rozdrubnoi torhivli Ukrainy [Institutional determinants of competitiveness of retail trade enterprises of Ukraine]. *Efektynna Ekonomika*, no. 8. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.21>.
3. *Chornodid, I. S.* (2015). Instytutsionalnyi instrumentarii zabezpechennia sotsialnoi konkurentospromozhnosti krainy [Institutional tools for ensuring the social competitiveness of the country]. *Investytsii: Praktyka ta Dosvid*, no. 19, pp. 34–38.
4. *Stadnyk, V., Sokoliuk, G., Matviets, O., & Goncharuk, A.* (2019). Institutional Factors of Competitiveness and Development of the National Economy. *Advances in Economics, Business and Management Research*, vol. 99, pp. 376–380. Available at: <https://elar.khmmu.edu.ua/handle/123456789/7990>.
5. *Simkiv, L. Ye., & Chorniy, P. P.* (2025). Instytutsiini mekhanizmy transformatsii promyslovykh pidpriemstv v umovakh innovatsiinoi ekonomiky [Institutional mechanisms of transformation of industrial enterprises in the conditions of innovative economy]. *Grail of Science*, no. 54, pp. 134–141. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.18.07.2025.013>
6. *Hrytsenko, A. A.* (2015). *Instytutsiini transformatsii sotsialno-ekonomichnoi systemy Ukrainy* [Institutional transformations of the socio-economic system of Ukraine]: monograph. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine.
7. *Surkova, V.* (2022). Udokonalennia instytutsiinoho seredovyshcha innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv ahrosfery [Improvement of the institutional environment of innovative development of agrosphere enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu*, vol. 312, no. 6(2), pp. 351–356. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-59](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-59).
8. Carbon Market Watch. (2025). *CMW recommendations on European Climate Law amendment*. Available at: <https://carbonmarketwatch.org/publications/cmw-recommendations-on-european-climate-law-amendment/>.
9. *Hlushchenko, A. M.* (2025). Instytutsiine zabezpechennia rozvytku «zelenoi» ekonomiky: dosvid krain YeS [Institutional support for the development of the "green" economy: the experience of EU countries]. *Stalyi Rozvytok Ekonomiky*, vol. 52, no. 1, pp. 167–172. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-23>.
10. *Bongardt, A., & Torres, F.* (2021). The European green deal: more than an exit strategy to the pandemic crisis, a building block of a sustainable European economic model. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, vol. 60, no. 1, pp. 170–185. <https://doi.org/10.1111/jcms.13264>.

Abstract.

Maistrenko O., Larina T., Korniietskiy O. Potential directions for improving the institutional environment for the "green" competitiveness of enterprises in Ukraine to ensure the sustainable development of urban and rural areas.

The article focuses on substantiating theoretical provisions and developing directions for improving the institutional environment for the formation of "green" competitiveness of enterprises, considering the specific features of the development of urban and rural areas. The relevance of the research topic is determined by the intensification of global competition, the strengthening of environmental requirements for business, the need to adapt the national economy to the standards of the European Green Deal, and the necessity of restoring Ukraine's economy based on sustainable development principles. The essence of the institutional environment for enterprise competitiveness is examined, and its components are identified, including the regulatory and legal framework, state institutions, financial and credit structures, institutions for entrepreneurship development, innovation infrastructure, and informal institutions. The role of the state in shaping institutional conditions for the ecological modernization of the economy and in stimulating enterprises to implement "green" innovations is characterized. The influence of the European Green Deal's strategic orientations on the transformation of the institutional environment and the emergence of new requirements for enterprise competitiveness is substantiated. It is established that the institutional environment for the formation of "green" competitiveness is spatially differentiated, as evidenced by differences in the conditions for enterprise functioning in urban and rural areas. It is determined that urban areas provide more favorable conditions for the implementation of "green" innovations due to the concentration of infrastructure and financial resources, whereas rural areas require greater institutional and financial support for green transformation processes. The directions for improving the institutional environment are substantiated, and their implementation will help intensify the green transformation of the economy, increase the investment attractiveness of enterprises, and ensure the balanced development of urban and rural areas.

Keywords: institutional environment, green competitiveness, green economy, sustainable development, green innovations; state regulation, urban areas, rural areas.

Стаття надійшла до редакції / Received 12.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 20.11.2025

Бібліографічний опис статті:

Maistrenko O. V., Larina T. F., Korniietskiy O. V. Потенційні напрями удосконалення інституційного середовища «зеленої» конкурентоспроможності підприємств в Україні в забезпеченні сталого розвитку міських та сільських територій. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 6. С. 145–149.

Maistrenko O., Larina T., Korniietskiy O. Potential directions for improving the institutional environment for the "green" competitiveness of enterprises in Ukraine to ensure the sustainable development of urban and rural areas. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 6, pp. 145–149.